

Motion till riksdagen 2024/25:3352

av **Gudrun Nordborg m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2024/25:104 Internationell verkställighet i brottmål

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att samtycke från den dömda ska krävas för att fängelsestraff ska få avtjänas i ett annat land än Sverige även i de fall där personen har dömts till utvisning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att den dömda ska ha möjlighet att överklaga beslut om verkställighet utanför Sverige även om han eller hon tidigare har lämnat samtycke, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2 Regeringens förslag

I propositionen lämnar regeringen förslag till en ny lagstiftning om internationell verkställighet i brottmål. Förslagen syftar till att säkerställa att regelverket om överförande av frihetsberövande påföljder, böter och förverkande till och från stater utanför Norden och EU är effektivt och anpassat till Sveriges internationella åtaganden. Förslagen innebär bl.a. att en mer enhetlig reglering av när Sverige kan begära och lämna bistånd med verkställighet i brottmål införs. Regleringen föreslås kunna tillämpas även utan en internationell överenskommelse om samarbete mellan Sverige och den andra staten. Prövningen av frågor om överförande av verkställighet ska som huvudregel ske på myndighetsnivå. Kriminalvården ska besluta om frihetsberövande påföljder och Kronofogdemyndigheten om böter och förverkande. Myndigheternas beslut ska i vissa fall kunna överklagas till allmän domstol. Möjligheterna att föra över frihetsberövande påföljder från Sverige föreslås utvidgas. En dömd person föreslås utan samtycke kunna få avtjäna sitt fängelsestraff i en annan stat om han eller hon t.ex. ska utvisas ur Sverige. Kortare fängelsestraff ska kunna överföras utan krav på särskilda skäl. Vidare ska ett krav på skyndsam handläggning gälla hos Kriminalvården och domstolarna i frågor om

överförande av frihetsberövande påföljder. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

3 Vänsterpartiets inställning

Vänsterpartiet anser att det är rimligt att dömda personer som inte är svenska medborgare och som saknar väsentlig anknytning till Sverige kan avtjäna fängelsestraff i en annan stat, om förutsättningar för det finns. Därför står vi huvudsakligen bakom regeringens proposition. Dock har vi invändningar när det gäller ett par förslag som vi redogör för här nedan.

3.1 Samtycke för avtjänande av fängelsestraff i annan stat

Regeringen föreslår i sin proposition att en dom på frihetsberövande påföljd ska få verkställas i en annan stat eller i Sverige endast om den dömden har samtyckt till att verkställigheten överförs. Ett sådant samtycke ska dock inte krävas om den dömden har flytt till den andra staten för att undandra sig verkställighet av påföljden, återvänt till den andra staten med vetskap om påföljden eller det straffrättsliga förfarandet (flyktfallet) eller efter att påföljden verkställts kommer att avvisas eller utvisas till den andra staten till följd av ett beslut i domen eller ett beslut som fattats med anledning av domen eller ett annat beslut (utvisningsfallet). Den dömdes samtycke ska inte heller krävas vid verkställighet i en annan stat om det har avtalats i en internationell överenskommelse som gäller mellan Sverige och den andra staten.

Vänsterpartiet yrkade 2022 avslag på regeringens förslag om nya regler om utvisning på grund av brott. Redan innan lagändringen dömdes de utländska medborgare som begått grova brott i regel till utvisning om de saknade väsentlig anknytning till Sverige. Vänsterpartiet anförde att vi ville ha kvar reglerna som tar hänsyn till anknytning och vistelsetid (mot. 2021/22:4644). Fler personer än tidigare har dömts och kommer sannolikt att dömas till utvisning trots väsentlig anknytning till Sverige med den nya lagstiftningen. Regeringen har även nyligen gett en särskild utredare i uppdrag att skärpa regelverket om utvisning på grund av brott ytterligare (dir. 2024:42).

Det nu aktuella förslaget riskerar därför att slå orimligt hårt mot personer som kanske både är födda och har levt hela sina liv i Sverige. Redan i dag är möjligheterna till överföring av verkställighet av straff utan den dömdes samtycke tillräckligt stora. Regeringen skriver själv i sin proposition att fängelsestraff som utgångspunkt ska avtjänas i den stat till vilken den dömden har starkast anknytning (prop. 2024/25:104 s. 61). Vänsterpartiet instämmer i regeringens utgångspunkt. Detta innebär att straffet ska avtjänas här om den dömden har starkast anknytning till Sverige. Vi anser följaktligen att samtycke ska krävas för att avtjänande av fängelsestraff ska få ske utomlands även i de fall där personen dömts till utvisning.

Regeringen bör därför återkomma med förslag som innebär att samtycke från den dömden ska krävas för att avtjänande av fängelsestraff ska få ske i ett annat land än Sverige även i de fall då personen dömts till utvisning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.2 Möjlighet att överklaga trots lämnat samtycke

Regeringen föreslår i sin proposition att Kriminalvårdens beslut ska få överklagas bl.a. om myndigheten prövat om en svensk dom på frihetsberövande påföljd ska sändas över till en annan stat för att verkställas där, om inte den dömde har samtyckt till att domen sänds över eller beslutet fattats på den grunden att den andra staten inte medgett att verkställigheten överförs.

Sveriges advokatsamfund avstyrker i sitt remissvar förslaget om att den dömde inte ska kunna överklaga Kriminalvårdens beslut om hen samtycker till ett överförande. Enligt Advokatsamfundet kan det inte uteslutas att ett samtycke lämnas utan att den dömde är fullt medveten om följderna. Det kan också uppstå situationer då den dömde efter Kriminalvårdens beslut får kännedom om nya omständigheter som påverkar ställningstagandet. Advokatsamfundet påpekar att det är av central betydelse att ett samtycke kan återkallas under hela processen. Även Uppsala universitet anser att det är olämpligt att den dömde genom att samtycka ska kunna avstå från den grundläggande rättigheten att överklaga och ha tillgång till domstolsprövning i gränsöverskridande situationer. Vänsterpartiet instämmer i remissinstansernas synpunkter.

Regeringen bör därför återkomma med förslag som innebär att den dömde ska ha möjlighet att överklaga beslut om verkställighet utanför Sverige trots tidigare lämnat samtycke. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Gudrun Nordborg (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Jessica Wetterling (V)

Tony Haddou (V)

Andreas Lennkvist Manriquez (V)